

Urban Climate Resilience

การรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเมืองในประเทศไทย

www.acccrn.org

www.thacity-climate.org

[www.facebook.com/
UrbanClimateResilienceThailand](https://www.facebook.com/UrbanClimateResilienceThailand)

แผนงานการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเมืองในประเทศไทย Urban Climate Resilience Programme

เป้าหมาย

เพื่อให้เมือง ชุมชน และสังคมของประเทศไทยมีการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดีมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อเสริมความเข้มแข็งให้กับเมืองในประเทศไทย ในการเตรียมความพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระยะยาว โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาตามบริบทของเมืองพร้อมทั้งผลักดันข้อเสนอแนะการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเข้าสู่นโยบายระดับเมืองและระดับประเทศ

กิจกรรมหลัก

- นำ กรอบแนวคิดการรับมือของเมืองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มาประยุกต์ใช้กับเมืองเครือข่าย
- สร้างองค์ความรู้และถอดบทเรียนวิธีปฏิบัติที่ดีให้เกิดการขยายผลและผลักดันเข้าสู่วาระการวิจัยแห่งชาติ (Research Agenda)
- ประสานความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านนโยบายทุกระดับเพื่อผลักดันองค์ความรู้ บทเรียน และวิธีปฏิบัติเข้าสู่ระดับนโยบาย

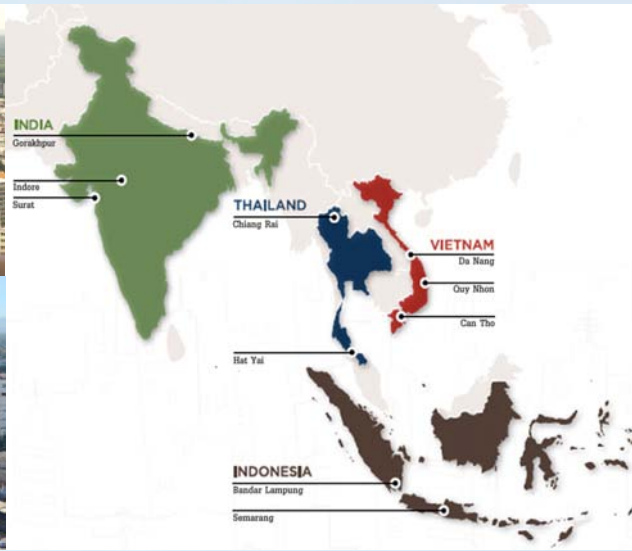

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ชุมชน เมือง และสังคมมีความรู้ ความตระหนักในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- ประเด็นการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้บูรณาการเข้าสู่แผนพัฒนาเมือง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สอดคล้องกับความเป็นจริงและแนวโน้มของการพัฒนาเมืองและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคต
- ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านนโยบายทุกระดับ ให้ความสำคัญและร่วมมือในการเตรียมความพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเมืองในประเทศไทยภายใต้ความรับผิดชอบของสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ดำเนินงาน 2 โครงการ ได้แก่ โครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Asian Cities Climate Change Resilience Network: ACCCRN) และโครงการเสริมสร้างการรับมือของเมืองกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Mekong-Building Climate Resilient Asian Cities: M-BRACE)

โครงการ “เครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” (Asian Cities Climate Change Resilience Network: ACCCRN)

ได้รับการสนับสนุนโดยมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ (The Rockefeller Foundation) ดำเนินการใน 4 ประเทศ ในภูมิภาคเอเชีย ได้แก่ **อินเดีย เวียดนาม อินโดนีเซีย และไทย** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เมือง มีการเตรียมพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยประสานงานกันเป็นเครือข่ายที่เน้นการสร้างศักยภาพ ความตระหนัก และความร่วมมือระหว่างภาคีต่างๆ ในระดับเมืองและระดับประเทศ สำหรับประเทศไทยแบ่งการดำเนินงานเป็น 4 ระยะ (พ.ศ. 2552 – 2559)

ภาพแสดงลำดับการดำเนินโครงการ ACCCRN

ระยะที่ 1 : คัดเลือกเมืองนำร่อง เมืองที่ได้รับคัดเลือก ได้แก่ **เมืองหาดใหญ่** และ **เมืองเชิงวาง** (พ.ศ. 2552)

ระยะที่ 2 : เสริมสร้างศักยภาพเมืองโดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคี (City Engagement and Capacity Development) ผ่าน**กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้** (Shared Learning Dialogues: SLDs) (พ.ศ. 2552 – 2554)

ระยะที่ 3 : การดำเนินโครงการต่างๆ (Projects Implementation) ตามที่ได้พัฒนาไว้ในระยะที่ 2 **การสร้างเครือข่ายเมือง** เครือข่ายนักวิชาการ และเครือข่ายผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านนโยบาย ทั้งระดับเมืองและระดับประเทศ และการเสริมศักยภาพด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น **การพัฒนาตัวชี้วัดความสามารถในการรับมือ** เป็นต้น (พ.ศ. 2554 - 2557)

ระยะที่ 4 : การขยายผลโครงการ (Dissemination and Scaling Up) ผ่านเครือข่ายต่างๆ และผลักดันเข้าสู่นโยบายระดับเมืองและระดับประเทศ การถอดบทเรียน องค์ความรู้ และตัวอย่างที่ดี เผยแพร่โครงการผ่านสื่อต่างๆ เช่น **บทความวิชาการ หนังสือ/คู่มือ** ฯลฯ (พ.ศ. 2556 - 2559)

เมืองหาดใหญ่

เมืองหาดใหญ่ เป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจ คมนาคม และการเชื่อมต่อระหว่างประเทศที่สำคัญของภาคใต้ เมืองมีการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งปลูกสร้าง แต่ผลที่ได้รับจากการพัฒนาคือ **สิ่งปลูกสร้างกีดขวางทางน้ำ การบุกรุกพื้นที่รับน้ำหรือระบายน้ำ** ประกอบกับลักษณะทางกายภาพของเมืองเป็นที่ราบลุ่มของกลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา ส่งผลกระทบให้เมืองเกิดปัญหา **น้ำท่วมซ้ำซาก** สร้างความเสียหายต่อเขตเศรษฐกิจและแหล่งชุมชน ปัญหาดังกล่าวจึงมีความสำคัญเป็นลำดับแรกของเมือง และจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเมื่อเมืองเผชิญกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้นเพื่อเสริมสร้างการรับมือจึงดำเนินโครงการในพื้นที่ ดังนี้

- ▶ **โครงการ (นักร้อง) เครือข่ายบริหารจัดการอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา (ก.พ. - ก.ค. 54)** เพื่อพัฒนาคู่มือและระบบฐานข้อมูลป้องกันอุทกภัยระดับชุมชน
- ▶ **โครงการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตและผังชุมชน** เพื่อการรับมือและปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของชุมชนในพื้นที่เมืองหาดใหญ่ (ม.ค. 55 - ม.ย. 57) เพื่อให้ประชาชน ปรับตัว พึ่งตนเอง และมีทางเลือกในการประกอบอาชีพเมื่อประสบกับอุทกภัย
- ▶ **โครงการเสริมสร้างความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อการเกิดอุทกภัยเมืองหาดใหญ่ในระยะยาว (ธ.ค. 55 - พ.ย. 57)** เพื่อการสร้างเครือข่าย สร้างความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การเสริมสร้างการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเพิ่มศักยภาพการรับมืออย่างต่อเนื่องไปในอนาคต
- ▶ **โครงการเสริมสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วม ระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจ** เพื่อการรับมือกับอุทกภัยเมืองหาดใหญ่ในระยะยาว (พ.ย. 56 - เม.ย. 58) เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการทำงาน สานต่อนโยบาย และบูรณาการแผนการลดความเสี่ยงจากน้ำท่วม

เมืองเชียงราย

เมืองเชียงราย เป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้า การท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคเหนือ อยู่ในโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ **“สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ”** ส่งผลให้สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมีแนวโน้มเติบโตเกิดการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มมากขึ้น เมื่อผนวกกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เมืองเชียงรายจะอยู่ในภาวะที่มีความเสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบดังกล่าว เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงดำเนินโครงการในพื้นที่ ดังนี้

- ▶ **โครงการ (นักร้อง) พัฒนาเขตเมืองเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ก.พ. - ก.ค. 54)** เพื่อเป็นการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่หนองบึง เพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับเมือง และประชาชนได้ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต พร้อมทั้งเป็นแหล่งชะลอการไหลของน้ำในฤดูน้ำหลาก
- ▶ **โครงการฟื้นฟูระบบนิเวศและส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชน** พื้นที่แม่กกน้อย (ม.ค. 55 - ธ.ค. 55) เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว พื้นที่สาธารณประโยชน์ในเมือง ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในท้องถิ่นและชุมชน
- ▶ **โครงการพัฒนาแผนการรับมือและเศรษฐกิจภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ม.ค. 56 - ธ.ค. 57)** โดยมุ่งเสริมสร้างศักยภาพครอบคลุมทุกภาคส่วนของเมืองเชียงราย เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

โครงการ “เสริมสร้างการรับมือของเมืองกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” (Mekong-Building Climate Resilient Asian Cities: M-BRACE)

องค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐฯ (United States Agency for International Development-USAID) มีความพยายามในการสร้างการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้แก่เมืองต่างๆ ในเอเชีย โดยให้การสนับสนุนงบประมาณแก่ ISET (Institute for Social and Environmental Transition) ดำเนินโครงการ “เสริมสร้างการรับมือของเมืองกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Mekong-Building Climate Resilient Asian Cities: M-BRACE)” ใน 2 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม และ ไทย

สำหรับการดำเนินโครงการ M-BRACE ในประเทศไทย ISET ได้ร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ เมืองภูเก็ต และ เมืองอุดรธานี (พ.ศ. 2554 – 2557)

เป้าหมาย

เมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความสามารถในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาศักยภาพ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงความเสี่ยงและผลกระทบที่เมืองจะได้รับ และกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ว่าด้วยผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อนำไปสู่การบรรจุในแผนยุทธศาสตร์ของเมือง และผลักดันสู่การปฏิบัติ

การดำเนินกิจกรรม

สร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และองค์กรพัฒนาเอกชน ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานของโครงการ ได้แก่

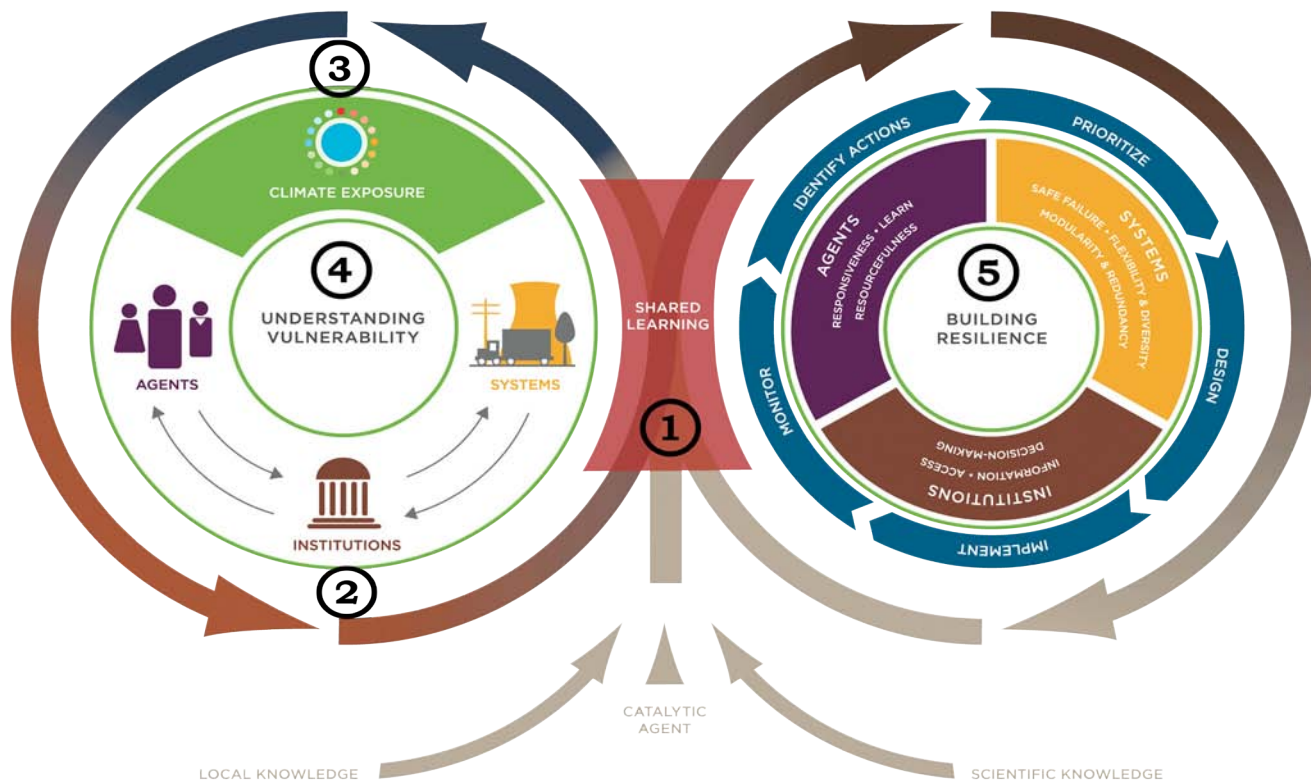
- ★ ประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเปลี่ยนแปลงของเมือง (Climate Workshop)
- ★ จัดเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (Shared Learning Dialogues หรือ SLDs)
- ★ ประเมินความเปราะบางของเมืองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Vulnerability Assessment)
- ★ ดำเนินกิจกรรมเพื่อรับมือต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Intervention Project)
- ★ ผลักดันแผนยุทธศาสตร์การรับมือของเมืองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเข้าสู่ระดับเมือง

กรอบแนวคิดการรับมือของเมืองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

The Climate Resilience Framework

© Institute for Social and Environmental Transition-International, 2012

"This framework is made possible by the generous support of the American people through the United States Agency for International Development (USAID). The framework is also made possible by the Rockefeller Foundation through its Asian Cities Climate Change Resilience Network (ACCCRN)". © ISET

จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบการดำเนินงาน และทำความเข้าใจเรื่องการรับมือของเมืองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ **เข้าใจความเปราะบาง** และ **สร้างการรับมือ** โดยกระบวนการดังกล่าวจะต้องผ่านเครื่องมือสำคัญคือ

1. **Shared Learning (กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้)** ที่ให้ทุกภาคส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยนำองค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ร่วมกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์

ส่วนที่ 1 เข้าใจความเปราะบาง ประกอบด้วย

2. **Urban System** – ทำความเข้าใจความสัมพันธ์และ**ความเชื่อมโยง**อย่างเป็นระบบของ **Agents** (บุคคล องค์กร หรือหน่วยงาน) **Systems** (ระบบโครงสร้างพื้นฐาน และ ระบบนิเวศวิทยา) และ **Institutions** (วิถีปฏิบัติ กฎหมาย นโยบาย)
3. **Climate Exposure** – เข้าใจและรับรู้**ว่าผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เมืองต้องเผชิญ**นั้นมีอะไรบ้าง
4. **Understanding Vulnerability** – จากกระบวนการข้างต้น (1-3) จะทำให้**เข้าใจว่าเมืองมีความเปราะบางอย่างไร**

ส่วนที่ 2 สร้างการรับมือ

5. **Building Resilience** – เมื่อ**เข้าใจความเปราะบาง**ของเมืองแล้วกระบวนการต่อมา คือ **การเสริมสร้างการรับมือของเมือง** โดยจัดลำดับความสำคัญของปัญหา แล้วดำเนินงานร่วมกับการติดตามตรวจสอบและประเมินผล

อย่างไรก็ตาม กระบวนการทั้งหมดนี้ต้องย้อนกลับมา**ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้**อีก เพื่อ**เพิ่มความรู้และวิเคราะห์**ว่า สิ่งที่ทำไปสามารถ**สร้างการรับมือ**ให้กับเมืองได้มากน้อยเพียงใด

มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

16/151 เมืองทองธานี ถ.บอนด์สตรีท ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120

www.tei.or.th
www.acccrn.org
www.thaicity-climate.org
www.facebook.com/UrbanClimateResilienceThailand

